

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 19/2011-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. januára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť F. K., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite Bratislava, Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, zo 17. júna 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. Tp 17/2010 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tost 7/2010 a jeho uznesením sp. zn. 1 Tost 29/2010 z 28. júla 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. septembra 2010 doručená sťažnosť F. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite Bratislava (ďalej len „prezídium Policajného zboru“), Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) a uznesením Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Tp 17/2010 zo 17. júna 2010 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tost 7/2010 a jeho uznesením sp. zn. 1 Tost 29/2010 z 28. júla 2010. Sťažnosť bola doplnená na základe výzvy ústavného súdu na odstránenie jej nedostatkov podaním sťažovateľa doručeným 11. októbra 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej doplnenia vyplýva, že uznesením prezídia Policajného zboru zo 16. februára 2010 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie a následne obmedzená osobná sloboda jeho zadržaním a 17. februára 2010 bol úradom špeciálnej prokuratúry podaný návrh na vzatie sťažovateľa do väzby.

Uznesením úradu špeciálnej prokuratúry zo 17. februára 2010 prokurátor zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vznesení obvinenia.

Dňa 20. februára 2010 špecializovaný trestný súd rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby. Sťažovateľ bol vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c),

zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“)

Dňa 8. marca 2010 najvyšší súd zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o jeho vzatí do väzby.

Dňa 17. mája 2010 podal sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadosť o prepustenie z väzby na úrad špeciálnej prokuratúry. Žiadosť bola prokurátorom zamietnutá.

Dňa 15. júna 2010 zaslal sťažovateľ špecializovanému trestnému súdu vyjadrenie k rozhodovaniu o žiadosti o prepustenie z väzby a 17. júna 2010 špecializovaný trestný súd vydal uznesenie sp. zn. Tp 17/2010 o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby a o neprijatí sľubu a peňažnej záruky.

Dňa 21. júna 2010 sťažovateľ podal na najvyššom súde sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu a 21. júla 2010 túto sťažnosť doplnil.

Najvyšší súd o sťažnosti sťažovateľa rozhodoval 28. júla 2010. Právny zástupca sťažovateľa 27. júla 2010 hneď ako sa dozvedel o termíne rozhodovania o sťažnosti, požiadal najvyšší súd o umožnenie svojej účasti. Najvyšší súd však žiadosti právneho zástupcu sťažovateľa nevyhovel a následne sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu zamietol.

Podľa sťažovateľa v trestnom konaní sa orgány činné v trestnom konaní ani všeobecné súde „*relevantne nevysporiadali s otázkou existencie dôvodov väzby*“ a takisto... *založili svoje rozhodnutia o väzbe na nekonkrétnom vyjadrení hrozby predpokladanej Trestným poriadkom...*

Pre vzatie obvineného do väzby sa okrem ďalších náležitostí vyžadujú nielen zistené skutočnosti podporené dôkazmi, ale najmä obava založená na konkrétnych dôvodoch.

Samotná ničím nepodložená a indiferentná hrozba tak, ako bola vyjadrená v rozhodnutí najvyššieho súdu, preto nenapĺňa zákonné podmienky nariadenia väzby...

Sťažovateľ je obvinený zo skutkov, ktoré mali byť spáchané prevažne v rokoch 2006 - 2008, len výnimočne začiatkom roku 2009. V prípade, ak by sťažovateľ skutočne zamýšľal pôsobiť na svedkov a zmariť ich svedecké výpovede, mal na to dostatočný časový priestor. Taktiež, ak by v týchto časových obdobiach skutočne boli spáchané trestné činy uvádzané prokuratúrou, mali aj potenciálni svedkovia, ak existujú, dostatočný priestor, ako aj možnosti podať na sťažovateľa trestné oznámenie a podieľať sa na trestnom konaní ešte v dobe, kedy malo dôjsť k údajnému spáchaniu týchto skutkov...

V sťažnosti sa tiež uvádza, že „Od začiatku konania v trestnej veci sťažovateľa až do súčasnosti je evidentná skutočnosť, že vznesenie obvinenia, návrh na vzatie do väzby a aj ďalšie rozhodovania o väzbe boli realizované predovšetkým na základe výpovede pôvodne utajeného svedka – R. G., a to bez uvedenia ďalších relevantných dôkazov v dostatočnej kvalite a množstve...

Založiť rozhodovanie o väzbe sťažovateľa na skutočnostiach vyplývajúcich z jednej svedeckej výpovede, nepodložených dostatočne ďalšími dôkazmi, je neprípustné! V prípade svedka R. G. pritom ide o osobu, ktorá bola v minulosti trestaná za závažné trestné činy a je dlhodobo závislá na psychotropných látkach. Taktiež sa v doterajšom priebehu konania vynorili viaceré pochybnosti o duševnom stave tohto svedka. Je vysoko pravdepodobné že pod tlakom hroziacich obvinení môže dôjsť k ľahkej manipulácii tejto osoby...

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti podrobne opisuje dôvody, v čom vidí porušenie svojho práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, keďže jeho osobná sloboda bola obmedzená napriek tomu, že „*nebola dostatočne preukázaná ani len existencia dôvodného podozrenia*“, že spáchal trestné činy, a takisto citujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 5 ods. 3 dohovoru (napr. vo veci Schiesser v. Švajčiarsko, Stogmuller v. Rakúsko) sa domnieva, že rozhodnutiami špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súd pri rozhodovaní o väzbe, ktorými nepreukázali existenciu dôvodov, ktoré by pripúšťali ďalšie trvanie väzby, došlo k porušeniu jeho označených práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Sťažovateľ namieta aj porušenie svojho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktoré vidí najmä v tom, že najvyšší súd o zamietnutí jeho sťažnosti rozhodol na neverejnom zasadnutí bez jeho prítomnosti a bez prítomnosti jeho obhajcu napriek ich výslovnej žiadosti o účasť na neverejnom zasadnutí. Takýto postup je podľa neho v rozpore s požiadavkou kontradiktórnosti konania a požiadavkou rovnosti zbraní (Toth v. Rakúsko).

Sťažovateľ sa v tejto súvislosti zmieňuje o tom, že bolo porušené tiež jeho základné právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, „*keď v dôsledku absencie obhajcu pri rozhodovaní o väzbe nie je adekvátne prezentovaný a hájený záujem obvineného. Procesné postavenie obvineného je v dôsledku tejto skutočnosti výrazne oslabené a jeho právo na obhajobu sa stáva reálne nevykonateľným...*

Neumožnenie účasti obhajcu sťažovateľa na rozhodovaní o väzbe nie je v súlade s požiadavkou nestranného pôsobenia súdov...“.

Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, že z odôvodnenia rozhodnutí najvyššieho súdu z 8. marca 2010 a 28. júla 2010 vyplýva, „*že najvyšší súd sa nezaoberal individuálne sťažnosťou sťažovateľa, ktorá bola podaná zároveň so sťažnosťami iných sťažovateľov. Súd nebral ohľad na rozsah a dôvody obvinení vznesených proti sťažovateľovi v porovnaní s rozsahom a dôvodmi obvinení vznesených proti ostatným sťažovateľom. Najvyšší súd poukazuje len všeobecne na násilnú povahu trestných činov sťažovateľa, pritom sťažovateľovi bolo obvinenie vznesené pre trestné činy nenásilnej povahy (skutok 1 a skutok 6 vznesenia obvinenia)...*

Z uvedených dôvodov mám za to, že rozhodovanie Najvyššieho súdu nezodpovedá európskym štandardom...

Taktiež v zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, princíp rovnosti zbraní je jednou z črt širšieho ponímania spravodlivého procesu a vyžaduje, aby každá strana mala primeranú možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do zjavnej nevýhody voči protistrane (rozsudok Dombo Beheer B.V. v. Holandsko z 27. októbra 1993, Ankerl v. Švajčiarsko z 23. októbra 1996)

Koncepcia spravodlivého súdneho konania zahŕňa aj právo na kontradiktórne konanie, v ktorom strany musia mať možnosť nielen predložiť dôkazy nevyhnutné na

podporu úspešnosti svojej žaloby, ale zároveň sa oboznámiť so všetkými predloženými dôkazmi alebo stanoviskami a vyjadriť sa k nim s cieľom ovplyvniť súdne rozhodnutie, (rozsudok Nideröst - Huber v. Švajčiarsko, Mantovanelli v. Francúzsko)...“.

Napokon sťažovateľ uvádza v sťažnosti dôvody, v čom vidí porušenie svojho základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie týchto práv vidí v tom, že *„Sťažovateľovi nebolo umožnené prezentovať skutočnosti na svoju obhajobu pred súdom, pretože jeho obhajcovi nebolo umožnené zúčastniť sa na rozhodovaní o väzbe sťažovateľa. V dôsledku tohto faktu došlo k nerovnovážnemu postaveniu sťažovateľa oproti ostatným subjektom konania. Potreba rovnosti pritom vystupuje do popredia najmä v trestnom konaní, kde sa rozhoduje o otázkach zásadného charakteru pre budúci život stíhanej osoby...“.*

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a rozhodol týmto nálezom:

«Postupom Prezídia Policajného Zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite, Odbor Bratislava I..., Úradu špeciálnej prokuratúry..., Najvyššieho súdu..., v konaní vedenom pod sp. zn. Tp 17/2010 a 6Tost 7/2010 došlo k porušeniu práva sťažovateľa na rovnosť účastníkov v konaní podľa článku 47 ods. 3 Ústavy SR, práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, práva na spravodlivý súdny proces v zmysle článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva sťažovateľa vyplývajúceho z čl. 5 s názvom „Právo na slobodu a bezpečnosť“ Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku..., sp. zn. Tp 17/2010 zo dňa 17. 06. 2010 a Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Tost 29/2010, zo dňa 28. 07. 2010 sa zrušujú.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ sa na ústavnom súde v petite sťažnosti (ktorým je ústavný súd pri svojom rozhodovaní viazaný podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) domáha ochrany svojich základných práv podľa čl. 47 ods. 3, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy, práva vyplývajúceho z čl. 5 dohovoru s názvom „Právo na slobodu a bezpečnosť“ a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu ktorých malo dôjsť postupmi prezídia Policajného zboru, úradu špeciálnej prokuratúry, špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. Tp 17/2010 a sp. zn. 6 Tost 7/2010 a ich uzneseniami sp. zn. Tp 17/2010 zo 17. júna 2010 a sp. zn. 1 Tost 29/2010 z 28. júla 2010, ktoré žiada zrušiť.

1. K namietanému porušeniu označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru uznesením špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 17/2010 zo 17. júna 2010

Ústavný súd pri posudzovaní tejto časti sťažnosti (po vyžiadaní podkladov zo špecializovaného trestného súdu, ktoré mu neboli riadne sťažovateľom podľa zákona o ústavnom súde predložené) vychádzal z princípu subsidiarity svojej právomoci pri ochrane ústavnosti, ktorý je vyjadrený v ustanovení čl. 127 ods. 1 ústavy. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (IV. ÚS 115/07).

V danom prípade bola proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu prípustná sťažnosť, o ktorej v zmysle príslušných ustanovení Trestného poriadku rozhodoval najvyšší súd, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu rozhodovať o ústavnosti uznesenia špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 17/2010 zo 17. júna 2010, ktoré sťažovateľ v petite sťažnosti žiada zrušiť, a preto v tejto časti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tost 29/2010 z 28. júla 2010

Pri posudzovaní tejto časti sťažnosti ústavný súd prihliadol na konanie pred všeobecnými súdmi ako na celok, teda aj na obsah uznesenia špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 17/2010 zo 17. júna 2010 a jeho procesný postup predchádzajúci vydaniu označeného rozhodnutia, pretože tieto boli predmetom preskúmania zo strany najvyššieho súdu. Aj napriek tomu, že sťažovateľ v petite neupresnil, podľa ktorého ustanovenia čl. 5 dohovoru malo dôjsť k porušeniu jeho práv najvyšším súdom, ústavný súd pri posudzovaní tejto časti sťažnosti vychádzal najmä z jej odôvodnenia.

A. Pokiaľ ide o základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04), že ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľné ustanovenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktoré je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode (ktoré sťažovateľ nenamieta), a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z uvedeného dôvodu je sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní o väzbe zjavne neopodstatnená (obdobne napr. IV. ÚS 392/08).

B. Ústavný súd tiež v ďalšej časti sťažnosti konštatuje absenciu príčinnej súvislosti medzi namietaným postupom najvyššieho súdu a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, pretože právo na periodickú kontrolu zákonnosti väzby a jednotlivé hmotnoprávne a procesné záruky tohto konania sú obsiahnuté v čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ústavný súd preto odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti sťažnosť aj v časti namietaného porušenia práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru.

C. Ústavný súd sa napokon zameril na posúdenie namietaného porušenia práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru uznesením najvyššieho súdu, ktoré spočívalo v tom, že

a) najvyšší súd sa dostatočne nevysporiadal s argumentmi sťažovateľa proti ďalšiemu trvaníu jeho väzby, a to aj v súvislosti s ponúknutým sľubom a peňažnou zárukou,

b) najvyšší súd v konaní o sťažnosti proti uzneseniu špeciálneho súdu porušil zásadu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní tým, že o jeho sťažnosti rozhodol bez jeho vypočutia na neverejnom zasadnutí, aj keď o vypočutie jeho právny zástupca výslovne žiadal.

K prvej námietke, v ktorej sťažovateľ namietal nedostatočné vysporiadanie sa najvyššieho súdu s jeho argumentmi proti trvaniu dôvodov väzby a nedostatočné preskúmanie rozhodnutia špecializovaného trestného súdu, v časti neprijatia písomného sľubu a nenahradenia väzby ponúknutou peňažnou zárukou ústavný súd konštatuje, že z judikatúry k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale možno ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Článok 5 ods. 3 dohovoru však nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05).

V tejto súvislosti je ústavný súd oprávnený a povinný preskúmať, či všeobecný súd rešpektoval právo sťažovateľa na podanie žiadosti o nahradenie väzby písomným sľubom, či o ponuke písomného sľubu rozhodol a či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov, ktoré napokon viedli k neprijatiu písomného sľubu, a takisto, či riadne odôvodnil svoje rozhodnutie o nenahradení väzby peňažnou zárukou. Najvyšší súd (aj špecializovaný trestný súd) tieto princípy podľa názoru ústavného súdu dodržali, a preto ústavný súd

nemôže vstupovať do ich právomoci preskúmaním úvah a hodnotení o existencii alebo neexistencii skutkových okolností odôvodňujúcich neprijatie písomného sľubu, nenahradení väzby peňažnou zárukou a ponechaním obvineného vo väzbe.

Najvyšší súd sa pri rozhodovaní z hľadiska posúdenia vecných aspektov možnosti nahradenia väzby peňažnou zárukou alebo sľubom obvinených plne stotožnil s názorom sudcu prvostupňového súdu pre prípravné konanie a konštatoval, že *„v danom prípade, s prihliadnutím na rozsah a povahu trestnej činnosti, pre ktorú sú trestne stíhaní, ani najvyšší súd písomný sľub a ani ponúknutú peňažnú záruku nepovažuje za dostatočné, pretože tieto substitučné inštitúty neodstraňujú obavu, že obvinení sa v prípade ich prepustenia na slobodu nedopustia konania predpokladaného ustanovením § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por...“*.

Ústavný súd tiež po preskúmaní namietaného uznesenia špecializovaného trestného súdu zo 17. júna 2010 a ďalších podkladov (žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby zo 17. mája 2010, písomného sľubu sťažovateľa z 22. mája 2010, návrhu na poskytnutie peňažnej záruky z 9. júna 2010 podaného D. C., doplnenia písomného sľubu a vyjadrenia jeho obhajcu k peňažnej záruke z 15. júna 2010 a tiež zápisnice o výsluchu sťažovateľa zo 17. júna 2010), ktoré mu boli doručené 18. novembra 2010, nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi námietkami sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom a jeho právom podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru, a preto sťažnosť v časti proti postupu a uzneseniu najvyššieho súdu odmietol v celom rozsahu pre zjavnú neopodstatnenosť. Špecializovaný trestný súd podľa názoru ústavného súdu uviedol jasné vecné dôvody (na 5 až 6), prečo neprijal písomný sľub sťažovateľa a ani peňažnú záruku inej osoby.

Ústavný súd taktiež po preskúmaní uvedeného uznesenia najvyššieho súdu (aj špecializovaného trestného súdu) dospel k záveru, že existenciu zákonných dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku všeobecne súdy riadne odôvodnili opierajúc sa i o výpovede svedka, pričom ich závery neodporujú zásadám právnej a formálnej logiky a nevykazujú znaky zjavnej jednostrannosti, arbitrárnosti a svojvôle. Sťažovateľ je podľa nich dôvodne podozrivý z úmyselného a cieleného

používania násilia alebo hrozby násilím na zastrašenie a vydieranie poškodených a v prípade prepustenia na slobodu by sa (vzhľadom na hrozbu vyplývajúcu z trestného stíhania) mohol pokúšať pôsobiť na svedkov, spoluobvinených, prípadne ďalších dosiaľ nestotožnených spolupáchateľov alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, preto rozhodnutie považuje za preskúmateľné a v súlade s jeho právami podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, aj keď sťažovateľ tvrdí opak. Dôležitým faktorom existencie dôvodov väzby je tiež skutočnosť, že údajný vedúci predstaviteľ zločineckej skupiny tzv. „s. " je stále na úteku, pričom sťažovateľ sa mal tiež dopustiť aj závažnej trestnej činnosti, keď mal konať podľa pokynov iného obvineného, o čom svedčia podrobné výpovede chráneného svedka.

Ústavný súd nemohol tieto skutočnosti prehliadnúť, je toho názoru, že najvyšší súd posúdil dôvody väzby správne, a preto v súčasnosti nemá žiadny dôvod zasahovať do rozhodnutia najvyššieho súdu.

a) Pokiaľ ide druhú námietku sťažovateľa, v ktorej tvrdí, že najvyšší súd rozhodol o jeho žiadosti bez toho, aby ho vypočul, a to napriek tomu, že v sťažnosti výslovne žiadal o vypočutie, aj v tejto časti považuje ústavný súd sťažnosť za zjavne neopodstatnenú.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú predpokladom na jej „zákonnosť“, pričom požiadavka preskúmania hmotných podmienok väzby zahŕňa povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť s poukazom na právne kritériá, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, alebo prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú (pozri III. ÚS 38/01, III. ÚS 79/02 a III. ÚS 135/04).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru musí mať charakter súdneho konania, ktoré okrem inštitucionálnych záruk nezávislosti a nestrannosti orgánu rozhodujúceho vo veci musí poskytovať garancie procesnej povahy primerané povahe pozbavenia osobnej slobody dotknutej osoby

v konkrétnom prípade (napr. rozsudok vo veci Assenov a iní c. Bulharsko z 28. októbra 1998, rozsudok vo veci Wloch c. Poľsko z 19. októbra 2000). Ak je dotknutá osoba pozbavená osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, musí byť vypočutá. Vždy musí byť zaručená kontradiktórnosť konania a rovnosť zbraní (napr. rozsudok vo veci Nikolova c. Bulharsko z 25. marca 1999).

Postup všeobecných súdov pri rozhodovaní o väzbe a jej ďalšom trvaní je upravený v § 72 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého vziať do väzby možno len obvinenú fyzickú osobu. Uznesenie o vzatí do väzby sa musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami. O väzbe rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby musí byť obvinený vypočutý. O ďalšom trvaní väzby, zmene dôvodov väzby, návrhu na predĺženie lehoty väzby alebo žiadosti obvineného o prepustenie z väzby však možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, na ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí, alebo ak obvinený v žiadosti o prepustenie z väzby výslovne nepožiadal o výsluch a zároveň neuviedol nové skutočnosti súdu skôr neznáme, ktoré sú významné pre rozhodnutie.

Neexistenciu dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku sťažovateľ namietal prostredníctvom svojho obhajcu v žiadosti o prepustenie z väzby zo 17. mája 2010, ktorú adresoval úradu špeciálnej prokuratúry. Následne špecializovaný trestný súd na verejnom zasadnutí za účasti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu 17. júna 2010 osobne vypočul sťažovateľa, jeho obhajcu a prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry a všetci sa mali možnosť, resp. mohli rovnakým spôsobom vyjadriť k jeho žiadosti o prepustenie z väzby.

Z citovaného vyplýva, že podľa Trestného poriadku musí byť obvinený pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí do väzby vypočutý vždy. Oproti tomu o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby možno rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí, ak zo žiadosti nevyplývajú také skutočnosti, pre ktoré treba obvineného vypočuť na verejnom zasadnutí. Z toho možno urobiť záver, že Trestný poriadok v prípade rozhodovania

o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby ponecháva priestor na úvahu všeobecného súdu, či obvineného osobne vypočuje, t. j. bude konať na verejnom zasadnutí, alebo ho nevypočuje, t. j. bude konať na neverejnom zasadnutí. Táto úvaha všeobecného súdu je ale obmedzená znením poslednej vety citovaného § 72 ods. 2 Trestného poriadku (IV. ÚS 290/07).

Ani z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nevyplýva, že v konaní o väzbe musí byť sťažovateľ osobne vypočutý na obidvoch stupňoch konania. Rešpektovanie práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru vyžaduje, aby v priebehu väzby obvineného bola procesná záruka spočívajúca v jeho možnosti byť osobne prítomný v konaní pred súdom a osobne sa k veci vyjadriť rešpektovaná v rámci periodickej súdnej kontroly väzby (v rámci konaní spadajúcich pod režim čl. 5 ods. 4 dohovoru) v primeraných (t. j. v relatívne krátkych) časových intervaloch. Osobná prítomnosť obvineného v konaní pred súdom je nevyhnutná vždy, keď to vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu vyžaduje povaha skutočností (tvrdení a skutkových okolností), ktoré majú byť predmetom posúdenia súdom, alebo ak vzhľadom na procesnú situáciu a povahu prejednávanych skutočností je zabezpečenie osobnej prítomnosti obvineného nevyhnutným predpokladom rešpektovania kontradiktórnosti konania a princípu „rovnosti zbraní“ (napr. III. ÚS 34/07, III. ÚS 226/07).

Nevyhnutnosť osobnej prítomnosti obvineného pred súdom v takomto konaní treba posudzovať vždy individuálne, podľa okolností konkrétneho prípadu. Čisto písomné konanie o sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu o väzbe pred súdom druhého stupňa môže byť v súlade s čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj s čl. 5 ods. 4 dohovoru, ak ani prokurátor nebol na zasadnutí súdu prítomný (napr. III. ÚS 345/06, III. ÚS 67/08, III. ÚS 68/08).

Trestný poriadok výslovne ukladá konať na verejnom zasadnutí len v konaní o sťažnosti proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby (§ 192 ods. 3 Trestného poriadku). V iných prípadoch môže požiadavka osobného vypočutia obvineného v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe vyplývať z konkrétnych okolností prípadu, najmä ak sťažovateľ uvádza nové skutočnosti významné pre posúdenie dôvodov väzby alebo ak došlo k zmene dôkaznej situácie. Zo sťažnosti sťažovateľa žiadne také skutočnosti

nevyplývali. Pokiaľ konanie na prvom stupni vyhovuje požiadavke kontradiktórnosti, podľa názoru ústavného súdu nebolo za daných podmienok povinnosťou najvyššieho súdu konať o sťažnosti na verejnom zasadnutí, aj keď o to právny zástupca (obhajca) sťažovateľa výslovne žiadal.

Sťažovateľ ako osoba vo väzbe mal v danom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti a mal možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam protistrany (prokurátora) týkajúcim sa odôvodnenosti trvania väzby a vyvracať ich aspoň na jednom stupni (na špecializovanom trestnom súde), preto nemohlo dôjsť k porušeniu princípov konradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ako to namietal sťažovateľ, a tým ani k porušeniu čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy, ak navyše prokurátor nebol takisto ako obhajca sťažovateľa prítomný v konaní na najvyššom súde.

Z okolností posudzovaného prípadu tiež vyplýva, že sťažovateľ o osobné vypočutie a o účasť na zasadnutí najvyššieho súdu síce žiadal, ale pokiaľ namietal, že bolo v konaní porušené jeho základné právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, mal to namietat prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania. Svoje námietky v tomto smere však uplatnil až v sťažnosti podanej ústavnému súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto neposudzuje správnosť procesného postupu či skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu (obdobne napr. III. ÚS 78/07). Do jeho právomoci v konaní podľa čl. 127 ústavy patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej moci s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05). Z uvedeného okrem iných dôsledkov vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv

a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom (napr. III. ÚS 90/03, III. ÚS 135/03).

Ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi námietkami sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom a jeho označenými právami podľa ústavy a dohovoru, a preto sťažnosť v časti proti postupu a uzneseniu najvyššieho súdu odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

3. K namietanému porušeniu označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru postupom prezídia Policajného zboru a uznesením úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tost 7/2010

Vychádzajúc z obsahu podania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že táto sťažnosť v tejto časti napriek tomu, že je sťažovateľ riadne zastúpený právnym zástupcom, nespĺňa náležitosti kvalifikovaného návrhu na začatie konania pred ústavným súdom ustanovené najmä v § 20 ods. 1 a 3 a § 50 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde.

Hoci z návrhu na začatie konania je zrejmé, akej veci sa týka, kto ho podáva a proti komu smeruje, sťažnosť neobsahuje v tejto časti návrh rozhodnutia vo veci samej (petit), ktorého vydania sa sťažovateľ od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), vymedzený presne, určito a zrozumiteľne, teda takým spôsobom, aby mohol byť východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu v uvedenej veci. Formulácia návrhu na rozhodnutie vo veci samej v tejto časti je neúplná a nezrozumiteľná, keďže neumožňuje identifikovať, ktorým porušovateľom a v akom konaní boli porušené, prípadne akých konkrétnych ďalších opatrení smerujúcich k náprave porušenia ústavnosti v súlade s čl. 127 ústavy a § 56 zákona o ústavnom súde sa sťažovateľ od ústavného súdu domáha (m. m. III. ÚS 282/04).

Sťažovateľ porušenie svojich práv v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 6 Tost 7/2010 riadne neodôvodnil a v petite tiež neoznačil, v ktorom konaní a pod akou spisovou značkou malo dôjsť k porušeniu jeho práv postupmi prezídia Policajného zboru a úradu špeciálnej prokuratúry.

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady.

Ústavný súd pripomína, že taký rozsah nedostatkov zákonom predpísaných náležitostí, aký vyplýva z podaní sťažovateľa, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04).

Ústavný súd preto aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa advokátom konštatuje, že sťažnosť v petite aj po výzve ústavného súdu vykazuje nedostatky náležitostí predpísané ústavou a zákonom o ústavnom súde, a preto ju z uvedeného dôvodu odmietol v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec k tomu ústavný súd poznamenáva, že v odôvodnení sťažnosti sťažovateľ uviedol aj také skutkové okolnosti a domáhal sa v jej odôvodnení vyslovenia porušenia tých istých základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru postupmi prezídia Policajného zboru a úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj uznesením špecializovaného trestného súdu z 20. februára 2010 o jeho vzatí do väzby a najvyššieho súdu z 8. marca 2010, ktoré sú predmetom posudzovania sťažnosti v konaní pred ústavným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 5715/2010 doručenej ústavnému súdu 14. apríla 2010 (teda prekážka prebiehajúceho súdneho konania – litispendencia bráni tomu, aby vo veci prebiehalo konanie pod sp. zn. Rvp 6804/2010 na základe sťažnosti doručenej

ústavnému súdu 10. septembra 2010), preto bolo možné sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietnuť aj pre neprípustnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 167/05).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2011